

ביאורים

אתמול למדנו על החלק הראשון במעשי היראה של החסיד - מתוך ההכרה בקטנות האדם מול גדולתו של הבורא, מקיים החסיד את המצוות בהכנעה לפני אדוניו. היום אנו ממשיכים ללמוד על מעשי יראתו של החסיד המתבטאים באופן נוסף. מתוך הכרתו ברוממות ה' ותורתו הוא נוהג בכבוד והדר בכל מעשיו. הכבוד לא נובע מתוך חשיבה שה' זקוק לכבוד או הנהנה ממנו. החסיד מכבד את התורה ואת מצוותיה כיוון שהוא יודע שהוא נפגש עם דבר גדול.

כשאדם נותן מתנה לשר חשוב, חוץ מהזמן שהוא ישקיע בחיפוש המתנה הראויה, הוא יקפיד מאוד על האסתטיקה החיצונית. הוא לא יקנה חס ושלום מתנה פגומה אפילו לא במעט, נייר העטיפה ייחתך למידה המתאימה ויודבק בידיים מקצועיות בצורה ישרה, ומכתב הברכה ייכתב על נייר יפה ומעוטר.

החסיד העובד את ה' מתוך הכרה בכבוד ה', משתדל לקיים את מצוותיו בכבוד ובהדר. הוא ישקיע זמן רב בחיפוש אחר אתרוג נאה ותפילין נאות, יקשט את סוכתו כיאה לבית שהמלך ציווה לבנותו וכשעומד בתפילה לפני אדוניו, יקפיד על בגדים נאים ומסודרים כאילו הוא עומד לפני מלך גדול.

הכבוד והיראה אינם מתנגדים, אלא משלימים זה את זה. היראה באה מתוך הכרה בקטנות האדם והכבוד נובע מתוך הבנת הגדלות האלוהית.

הרחבות

• כבוד שמים, מי ישווה לו

וַיִּדְבֵר עִתָּהּ מֵעֵינֵי הַכְּבוֹד. הרמח"ל מבאר כי עיקר עבודת האדם הוא להרבות בכבוד השכינה, זהו עיקר התיקון של האדם בעולמו ולכך הוא נועד (מתוך הקדמת הרב שריקי למסילת ישרים) וזו לשון הרמח"ל: "אבל מי שייטיב לראות יראתו ויבין כי לא על דבר זה (שיעמוד לפרנסתו) נברא האדם אלא היה ראוי שלא יהיה עסקו אלא בהשגת כבוד קונו כי לכך נוצר וניתן בו דעת וחכמה רבה ולא להרבות בסחורה או כל שאר דברים של מה בכך אבל האדם הוא שקלקל מעשיו וגרם לעצמו באלה היום" [דעת תבונות עח].

• המצוות משנות את הנפש

וְאֵל קִיּוֹן וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. הרב קוק מסביר שהנצרות והמינות הן המשך דרכו של קין. קין בא להקריב קרבן ללא תיקון עולמו הפנימי, בניסיון לגשת אל ה' עם תכונה נפשית מקולקלת שהתפתחה לאחר מכן לרצח בפועל: "לא שעה ה' אל קין ואל מנחתו מפני הרשעה שהיתה בו אחוזה... והחטאת הרובץ על הפתח הוא מתגבר ומתאמץ על ידי ריח הקודש שהוא קולט אל קרבו ומהפכו לתכונתו". הרשע שמקבל חזיון מהצד של הקדושה רק מתחזק בדרכו והופך להיות מסוכן הרבה יותר. כדי לתקן זאת יש לעבוד קשה, בחיבור לדרך התורה והמצוות המלמדת אותנו כיצד חיים חיי קדושה באמת המטהרים את הנפש מהטומאה ומהשקר האחוזים בה, ומבלי להיתפס לצדדים החיצוניים של המצוות כחוקים בלתי מוסברים [אורות, אורות ישראל ותחייתו, טו].

וְהִנֵּה דִבְרָנוּ עַד עִתָּהּ מִן הַהֲכַנְעָה וּמִן הַבְּשָׁת. וַיִּדְבֵר עִתָּהּ מֵעֵינֵי הַכְּבוֹד. הִנֵּה, כְּבוֹד הַמִּצְוָה

והידורה

וַיִּקְרָה כְּכָר הַזְּהִירוֹנוּ עָלָיו חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנֵם לְבִרְכָה וְאָמְרוּ (שבת קלג ע"ב), "זֶה אֵלֵי וְאָנֹהוּ" (שמות טו, ב) - "אֲתַנְאֶה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת - צִיצִית נְאֻה, תְּפִלִּין נְאֻה, סֶפֶר תּוֹרָה נְאֻה, לִוְלֵב נְאֻה" וכו'. וכן אָמְרוּ (בבא קמא ט ע"ב), "הַדּוֹר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ, עַד כָּאֵן מִשְׁלוֹ מִכָּאֵן וְאֵילָךְ מִשְׁלֵךְ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא". הַרִי דַעַת שְׁפִתוֹתֵיהֶם וְזָכוּנֵם לְבִרְכָה בְּרוּר מְלֵלוֹ, שְׁאֵין דִּי בַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה לְבַד, אֲלֵא שְׁצִירָהּ לְכַבְּדָהּ וּלְהַדְרָהּ, וּלְהוֹצִיא מִמִּי שֶׁלְּהַקֵּל עַל עַצְמוֹ יֹאמֵר, "אֵין הַכְּבוֹד אֲלֵא לְבִנֵי הָאָדָם הַמִּתְפַּתִּים בְּהַבְּלִים אֲלֵה, אִךְ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לָזֶה כִּי הוּא מְרוּמָם מִדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְנִשְׁגָב מֵהֶם, וְכִיּוֹן שֶׁהַמִּצְוָה נַעֲשִׂית לְאֲמַתָּה דִּי בְּזָה". אָמְנֵם הָאֲמַתָּה הוּא, שֶׁהָאֲדוֹן בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא (תהלים כט, א) "אֵל הַכְּבוֹד", וְאֵינוֹ חִיבִים לְכַבְּדוֹ, אִךְ עַל פִּי שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְכַבְּדוֹ וְלֹא כְּבוֹדוֹ חָשׁוּב וְסָפוֹן לְפָנָיו, וְמִי שֶׁמִּמְעַט בְּזָה בְּמִקוֹם שֶׁהִיא יוֹכֵל לְהַרְבוֹת, אֵינוֹ אֲלֵא חוֹטָא. הוּא מָה שֶׁהִנְבִּיא מְלֹאכֵי מִתְרַעַם עַל יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵי ה' (מלאכי א, ח), "כִּי תִגְשׁוּן עוֹר לְזִבְחֵ - אֵין רַע... הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחְתְּךָ הִירְצָךְ אוֹ הִישָׂא פְּנֵיךְ".

וְאוֹלָם חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנֵם לְבִרְכָה הַזְּהִירוֹנוּ לְהַתְנַהֵג הַפֶּה זֶה בְּעִבּוּדָהּ וְאָמְרוּ (סוכה ג ע"א) בְּעֵינֵי מַיִם שְׁנִתְגַּלּוּ שְׁלֹא יִסְגָּם בְּמִסְנַנְתָּ, מִטְּעַם, אֵימור דְּאָמְרֵי לְהַדְיוּט, לְגַבּוֹה מִי קָאָמֵר, לִית לֵה "הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחְתְּךָ", רָאָה נָא מָה חֲסָרוֹן יֵשׁ בְּמַיִם שְׁנִסְתַּנְּנוּ? וְכִבֵּר מִתְרַיִם הֵם לְהַדְיוּט, וְאִפְלוּ הַכִּי אֲסוּרִים הֵם לְגַבּוֹה מִשׁוּם שְׁאֵינוֹ דָּרָךְ כְּבוֹד. וְאָמְרוּ עוֹד בְּסַפְרֵי, (עין ספרי דברים סח), "וְכָל מִבְּחָר נְדָרִיכֵם" (דברים יב, יא), דְּהֵינּוּ, שְׁלֹא יָבִיא אֲלֵא מִן הַמִּבְחָר. וְכִבֵּר מְצָאנוּ קִיּוֹן וְהַבֵּל, הַבֵּל הַבִּיא מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֲלִבֵיהוּ, וְקִיּוֹן מִן הַפְּסֻלֵת - מִפְּרֵי הָאֲדָמָה, כְּפִרוּשֵׁם וְזָכוּנֵם לְבִרְכָה (בראשית רבה כב, ה), וְמָה עָלָה בָהֶם - וַיִּשְׁעֵ ה' אֵל הַבֵּל וְאֵל מִנְחָתוֹ, וְאֵל קִיּוֹן וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה" (בראשית ד, ד-ה). וְאָמְרוּ (מלאכי א, יד), "וְאָרוּר נֹכַח, וַיֵּשׁ בְּעַדְרוֹ זָכַר, וַיִּדְרֹ וְזָבַח מִשְׁחָתָה לֵה' כִּי מִלֶּךָ גְּדוֹל אָנִי".

הַדּוֹר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ וְכו' - אדם צריך להוציא מכספו עבור הידור מצווה עד תוספת שליש משווי המצווה. ואם מוציא יותר משליש, ה' יפרע לו. וְסָפוֹן - וחשוב. לְפַחְתְּךָ - למושל העיר. מַיִם שְׁנִתְגַּלּוּ - ויש חשש שנחש הטיל בהם ארס. אֵימור דְּאָמְרֵי וְכו' - סינון של מים שנתגלו מועיל לשתייתם, אך אינו מועיל לניסוחם על המזבח. וכי למושל העיר היה נותן מים אלו? וַיִּשְׁע - פנה אליו, קיבל ברצון. מִשְׁחָתָה - בהמה בעלת מום.

